

Möjlighetsplanering för hållbar energiomställning - stora solcellsparker på mark

2026-06-16

Mål med projektet

- Kartlägga nuvarande markanspråk från stora solcellsparker på mark
- Kartlägga potential för utbyggnad av solenergi
- Beskriva målkonflikter i markanvändning och eventuella lösningar på principiell nivå (t.ex. markanvändning, natur- och kulturmiljövärden och landskapstyper)
- Regionala skillnader?
- Relatera till kapacitet och planer för utbyggnad av elnätet
- Beskriva juridiska förutsättningar och hur eventuella lagändringar kan påverka förutsättningarna
- Stöd i framtida arbete med kommunens översiktsplaner, myndighetsutövning och lokaliseringsutredningar vid planering av solcellsparker

Solcellsanläggning: Foto: Mostphotos.

Bakgrund

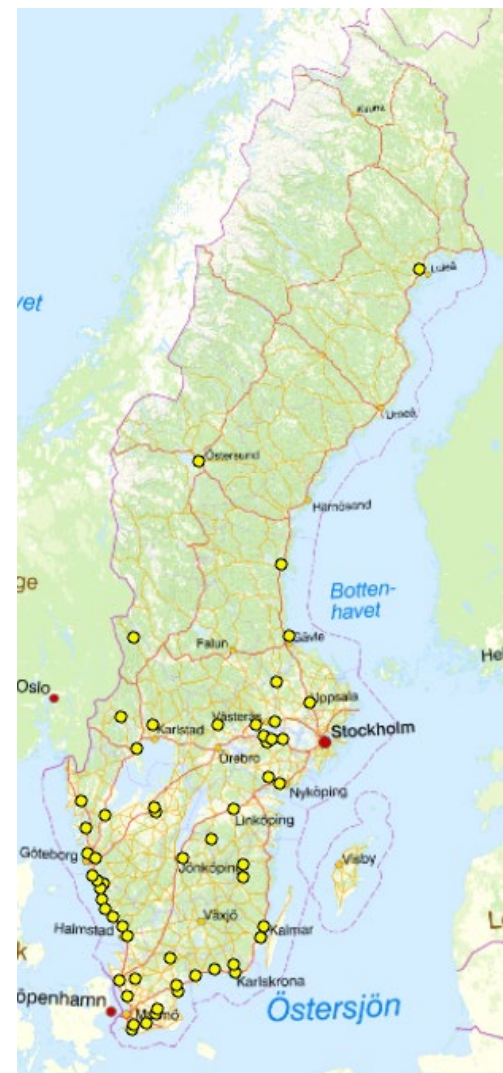
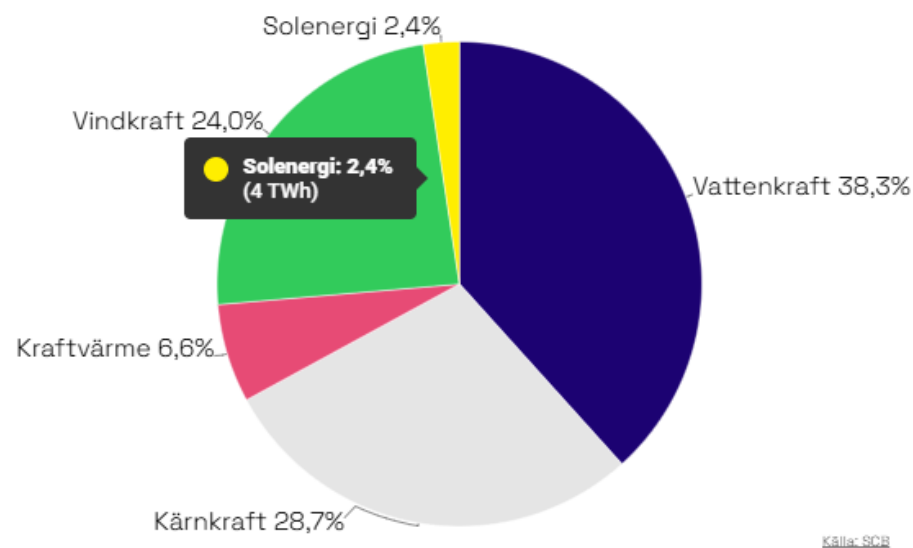
- Sverige saknar idag en sektorsövergripande planering som omfattar både land och hav
- Statliga myndigheter pekar ut olika anspråk för nationellt allmänna intressen via riksintressesystemet men att peka ut riksintressen är inte nationell planering.
- Under perioden 2022-2026 förnyade Miljömålsrådet programområdet med syftet att fördjupa förslaget. Fokus har legat på att utforska förmågor, arbetssätt och metoder för dels sektorsövergripande myndighetssamverkan, dels framtagande av gemensamma rumsliga analyser och planeringsförutsättningar på nationell nivå.
- Under programperioden har dessa frågor arbetats med kopplat till tre delleveranser – Nationella lägesbilder, Kumulativa effekter med fokus på renskötsel och samisk kultur samt Möjlighetsplanering för stora solcellsparkar på mark. Dessa presenteras som tre enskilda delrapporter.

Nulägesbild - Solkraft på tak och mark

Solelsproduktionen i Sverige var år 2024 ca 4 TWh

Uppförda solparker över 0,5 MW, juni 2024:

- 55 st uppförda solparker på mark
- lanspråktagen yta = ca 3 km²
- Produktion: 0,2 TWh per år

Uppförda och anslutna solparker på mark juni 2024 (Källa: [Vindbrukskollen](#))

Nulägesbild

Totalt antal ärenden hos Länsstyrelserna gällande solcellsparker över 0,5 MW, september 2024

- Ärenden om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken och frivilliga tillståndsansökningar enligt 9 kap. miljöbalken
- Ca 1320 st ärenden
- Information levererad från *Nätverket för solparker* som begärt ut alla ärenden från landets länsstyrelser och sammanställt statistik
- På gång att information kontinuerligt kommer finnas sammanställd och tillgänglig genom gemensam insamling av statistik från Länsstyrelserna
- Vissa solcellsparker kan ha prövats enligt annan lag

Ärendestatus	Antal	Antal med känd arealuppgift, hektar	Andel med känd arealuppgift, %	Summa känd areal, hektar
Godkända	599	559	93%	7 171
Avslag	205	183	89%	5 281
Ej avgjorda	463	430	93%	22 259
Återkallade	53	47	89%	304
summa	1 320	1 219		35 015

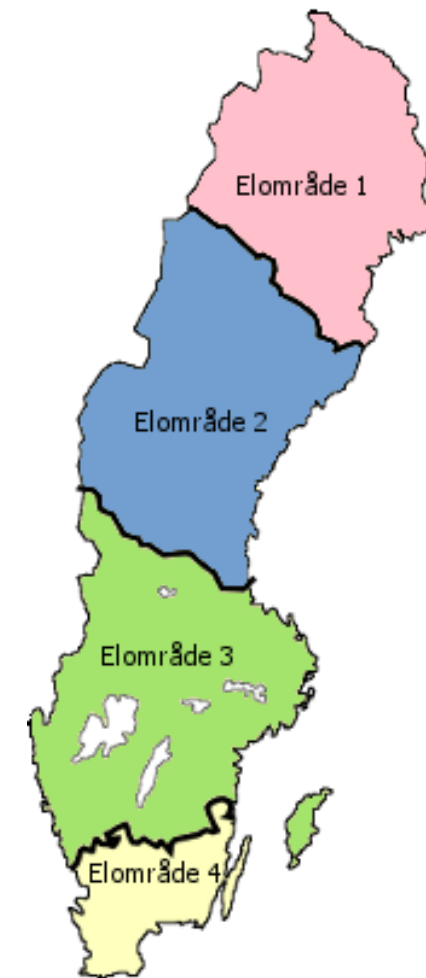
Uppförda och anslutna solparker på mark september 2024 (Källa: [Vindbrukskollen](#))

Flest ärenden i södra Sverige

- Täthetsanalys av **alla anmälda ärenden** avseende antal ärenden.
- Koncentration av ärenden i södra Sverige, med fokus på slättbygd. Men finns ärenden spritt i hela södra Sverige. Några få i norra Sverige.
- Spridningen korrelerar till våra elprisområden och solinstrålning som avgör lönsamheten för en solpark.

Förklaring: Ju mörkare färg innebär enkelt förklarat en högre täthet av solparker i området

Analys: Kernel density i ArcGIS pro

Stora solparker är vanligare i storskaliga landskap

- Täthetsanalys **alla anmälda ärenden** avseende yta för solcellsparkerna
- De största solcellsparkerna har anmälts främst i södra Småland, företrädesvis på skogsmark.

Förklaring: Ju mörkare färg desto större yta av solcellsparker finns in ett område.

Analys: Kernel density i ArcGIS pro

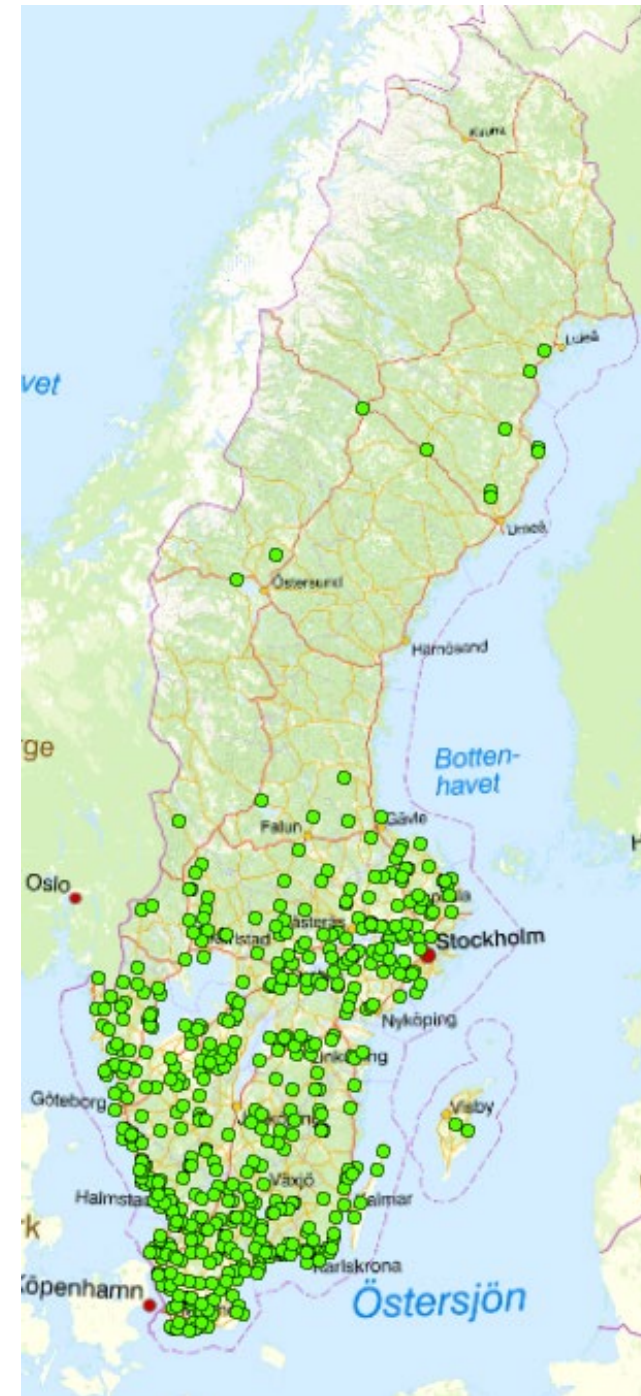

Godkända solparker

”Godkända” solcellsparker hos Länsstyrelserna, september 2024

- Ca 600 st ”godkända”
- Andra lov, tillstånd och dispenser kan dock krävas
- Potentiellt ianspråktagen yta = **ca 72 km²**
- Potentiell produktion: ca 5,5 TWh per år
Beräknat på genomsnittligt ytanspråk per TWh och år från anmälda ärenden: ca 13 km² per TWh per år

Ärendestatus	Antal	Antal med känd arealuppgift, hektar	Andel med känd arealuppgift, %	Summa känd areal, hektar
Godkända	599	559	93%	7 171
Avslag	205	183	89%	5 281
Ej avgjorda	463	430	93%	22 259
Återkallade	53	47	89%	304
summa	1 320	1 219		35 015

Förbjudna solparker

”Förbjudna” solcellsparker hos Länsstyrelserna, september 2024

- Ca 205 st
- Potentiellt ianspråktagen yta = ca 53 km²
- Produktion: ca 4 TWh per år
- Huvuddelen förbjudna på grund av påverkan jordbruksmarken.

Ärendestatus	Antal	Antal med känd arealuppgift, hektar	Andel med känd arealuppgift, %	Summa känd areal, hektar
Godkända	599	559	93%	7 171
Avslag	205	183	89%	5 281
Ej avgjorda	463	430	93%	22 259
Återkallade	53	47	89%	304
summa	1 320	1 219		35 015

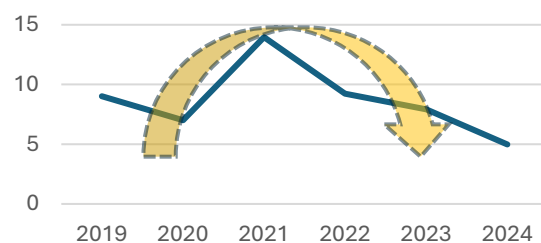

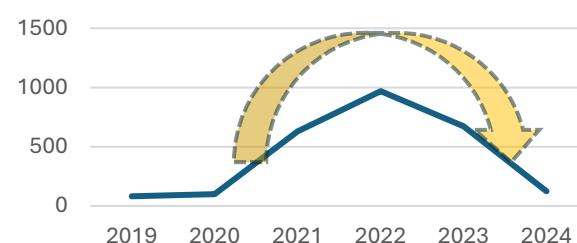
Trender över åren (2019-2024)

- Antalet godkända solparker och arealen godkända ärenden på jordbruksmark per år minskar.
- Medelstorleken och maxstorleken på jordbruksmarken minskar.
- Antalet godkända solparker på skogsmark och arealen godkända ärenden på skogsmark per år ökar.
- Medelstorleken och maxstorleken på skogsmark ökar.
- Peak runt 2022 vad gäller utbyggnad av solparker på jordbruksmark som går att relatera till ändring i rättspraxis. Inget tyder på att utbyggnad på jordbruksmark kommer att gå snabbare i framtiden.
- Vad gäller framtiden för utbyggnad av solparker på skogsmark beror mycket på elpriset eftersom det påverkar lönsamheten.

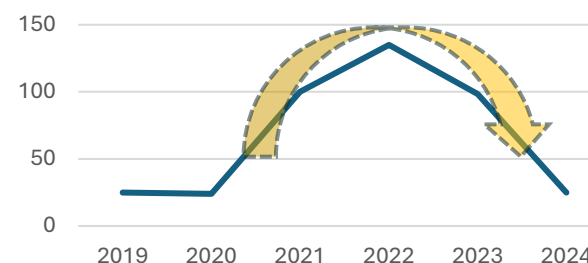
Medelstorlek **godkända** solcellsparker på jordbruksmark eller delvis jordbruksmark

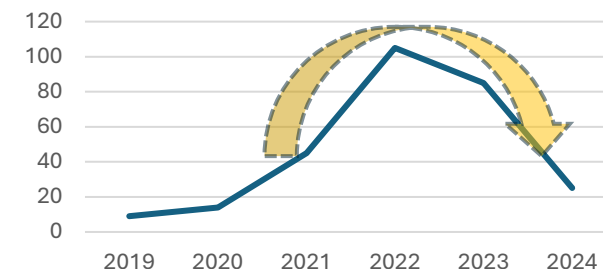
Hektar **godkända** solcellsparker på per år jordbruksmark eller delvis jordbruksmark

Maxstorlek **godkända** solcellsparker på jordbruksmark eller delvis jordbruksmark

Antal **godkända** solcellsparker på jordbruksmark eller delvis jordbruksmark

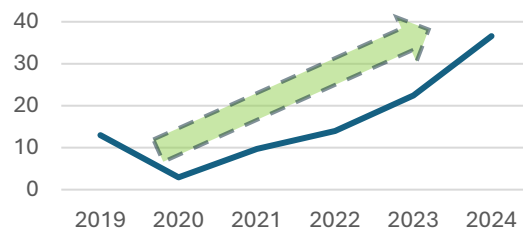

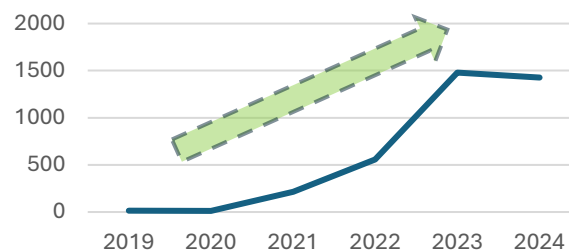
Trender över åren (2019-2024)

- Antalet godkända solparker och arealen godkända ärenden på jordbruksmark per år minskar.
- Medelstorleken och maxstorleken på jordbruksmarken minskar.
- Antalet godkända solparker på skogsmark och arealen godkända ärenden på skogsmark per år ökar.
- Medelstorleken och maxstorleken på skogsmark ökar.
- Peak runt 2022 vad gäller utbyggnad av solparker på jordbruksmark som går att relatera till ändring i rättspraxis. Inget tyder på att utbyggnad på jordbruksmark kommer att gå snabbare i framtiden.
- Vad gäller framtiden för utbyggnad av solparker på skogsmark beror mycket på elpriset eftersom det påverkar lönsamheten.

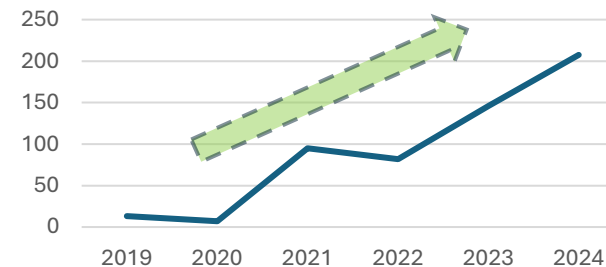
Medelstorlek **godkända** solcellsparker på **skogsmark eller delvis skogsmark**

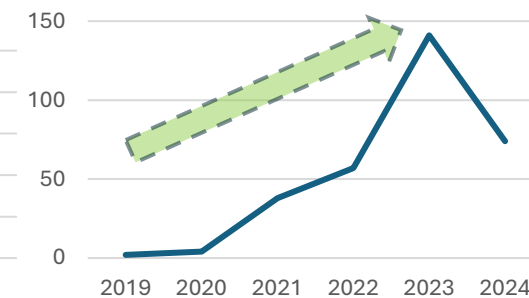
Hektar **godkända** solcellsparker per år på **skogsmark eller delvis skogsmark**

Max storlek **godkända** solcellsparker på **skogsmark eller delvis skogsmark**

Antal ärenden skogsmark eller delvis skogsmark

Påverkan på nationella intressen och andra allmänna intressen av väsentlig betydelse

Livsmedelsproduktion
Skogsbruk
Landskapbild
Kulturmiljövården
Biologisk mångfald
Friluftsliv
Energiproduktion
Försvarsmakten
Kommunikationer (flyg, väg och järnväg)
Renskötsel och samisk kultur
Sociala aspekter, påverkan på närboende

Resultat

- Kartlägga nuvarande markanspråk från stora solcellsparker på mark
- Kartlägga potential för utbyggnad av solenergi
- Beskriva målkonflikter i markanvändning och eventuella lösningar på principiell nivå (t.ex. markanvändning, natur- och kulturmiljövärden och landskapstyper)
- Regionala skillnader?
- Relatera till kapacitet och planer för utbyggnad av elnätet
- Beskriva juridiska förutsättningar och hur eventuella lagändringar kan påverka förutsättningarna
- Stöd i framtida arbete med kommunens översiktsplaner, myndighetsutövning och lokaliseringsutredningar vid planering av solcellsparker

Solcellsanläggning: Foto: Mostphotos.

Slutsatser och medskick

Planering av stora solcellsparker på mark?

- Marknadsstyrd utveckling. Inga subventioner eller politiskt beslutade mål.
- Ingen nationell strategi finns
- Kommunerna har helhetsansvaret för planering av mark- och vatten. Vissa kommuner har tagit fram planeringsdokument för utpekande av områden för solparker, men dessa har idag ingen juridisk verkan.

Behövs en nationell planering vad gäller stora solcellsparker på mark?

- Nationell planering kan vara bra för att synliggöra samexistenspotentialen mellan stora solcellsparker och andra sakintressen med anspråk på mark och vatten. På så sätt kan fortsatta planerings- och prövningsprocesser på en regional och lokal nivå bli effektivare och konfliktrisker minskas.
- Gemensamma nationella planeringsunderlag är svåra att ta fram utifrån att det saknas ingångsparametrar gällande exempelvis vad en nationell planering ska omhänderta i förhållande till regional och lokal nivå, vilken detaljeringsgrad underlaget ska hantera och hur ska det användas (indikerande eller styrande).
- Planeringsförutsättningar för olika sakintressen kan genom en nationell planering ges bättre möjlighet att redan i ett mycket tidigt skede synliggöra frågor som är viktiga för fortsatta planerings- och prövningsskeden.
- Det är tveksamt om det behövs en avgörande tidig nationell fysisk planering. Avvägningarna ligger idag som uppgift på den regionala/lokala nivån. Ett nationellt planeringsunderlag kan däremot ge en god indikation om var samexistenspotentialen kan vara hög mellan olika sakintressen och elproduktion samt förtydliga planeringsförutsättningarna.

Solcellsanläggning: Foto: Mostphotos.

Slutsatser och medskick

- Stor potential för utbyggnad av fossilfri elproduktion.
- Kapaciteten i elnätet är en den största begränsande faktorn.
- Skydd jordbruksmark är en annan viktig begränsande faktor.
- Lönsamhet i projekt, dvs ekonomiska förutsättningar är också en viktig faktor.
- Hur hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken ska tillämpas i ”12:6-samrådsärenden är inte tydligt i dagens lagstiftning. Naturvårdsverket väntas komma med vägledning. Eventuellt kommer rättspraxis från MÖD under året.
- Nuvarande lagstiftning är inte helt tydlig gällande hur påverkan på **närboende** till solparker kan hanteras.
- Kommunerna har idag små möjligheter att påverka utvecklingen vad gäller stora solcellsparker.
- Miljötillståndsutredningen kan komma att förändra förutsättningarna.
- Målkonflikter kan hanteras på lokal och regional nivå. Det finns dock regionala skillnader i hur olika frågor hanteras. Detta är viktigt att ha med sig i nationell planering.
- Miljösamverkan Sveriges handläggarens stöd för handläggning av 12:6-ärenden för solparker ger ett bra stöd för Länsstyrelserna och även för bolagen som ska anmäla för samråd eller söka tillstånd.
- Vi ser ett skifte runt år 2022 med mer intresse för stora solparker på skogsmark istället för jordbruksmark på grund av rättspraxis vad gäller om solcellsparker på jordbruksmark innebär ett varaktigt ianspråktagande av marken eller inte.
- Samordning av data för nationell planering skulle underlätta liknande uppdrag i framtiden.
 - T.ex. underlag från länsstyrelsernas ärenden eller ta fram ny data och underlag.
 - Om underlag tas fram för nationell planering bör detta kunna återanvändas.
 - Samordning av format på regional nivå så det kan ackumuleras och användas nationellt.

Solcellsanläggning: Foto: Mostphotos.

Slutsatser och medskick

Vad ska den lösa som inte kan lösas på en regional/lokal nivå?

- Genom en nationell planering kan risken för att intressekonflikter eller konsekvenser för olika sakintressen uppdagas i ett sent skede minska. En tidig signalering var risken är större kan efterföljande planerings- och prövningsprocesser effektiviseras samt konsekvenser medvetandegöras.

Vilka förutsättningar finns eller saknas för respektive sakintresse att planera på en nationell nivå?

- Gemensamma nationella planeringsunderlag är svåra att ta fram utifrån att det saknas ingångsparametrar gällande exempelvis vad en nationell planering ska omhänderta i förhållande till regional och lokal nivå, vilken detaljeringsgrad underlaget ska hantera och hur ska det användas (indikerande eller styrande).
- Arbetet med att ta fram kartor för att visa målkonflikter är av flera skäl svårt. Sakintressen har inte jämbördiga underlag att leverera in till den nationella nivån och alla sakintressens anspråk på mark och vatten kan inte synliggöras fullt ut i en tvådimensionell karta såsom t ex kulturmiljö, friluftsliv och den "rörliga" rennäringsen.
- Nationella myndigheter företräder enligt sina myndighetsuppdrag sina specifika sakintressen och kan därmed inte förväntas gå in i en förhandling med andra myndigheter.
- Om ett nationellt planeringsunderlag ska visa områden med potential för energiproduktion behöver alla sakintressen hanterats och redovisats fullt ut. Om inte behöver det framgå vad som återstår att analysera och hur underlaget kan användas eller vilka begränsningar det har för fortsatta planerings- och prövningsprocesser.

Solcellsanläggning: Foto: Mostphotos.